

Strategi jätteloka

På grund av växtens negativa inverkan på både den biologiska mångfalden och människors hälsa är det viktigt att begränsa dess spridning. Spridningen av jättelokan är omfattande längs med vattendragen i Skåne. Med tanke på dess spridningsförmåga är det klokt att ta ett helhetsgrepp på bekämpningen - både på statlig, kommunal, mellankommunal och privat mark. Detta för att säkerställa att jättelokan inte sprids ytterligare och för att successivt minska befintliga bestånd.

Strategiska principer

Generella principer

- Bekämpning av jätteloka ska skötas av den som äger eller sköter marken som jättelokan växer på. Fördelningen ser ut enligt följande:
 - Kommunen ansvarar för bekämpning på kommunal mark
 - Trafikverket ansvarar för bekämpning på mark vid Trafikverkets väg- och järnvägsområde
 - Länsstyrelsen ansvarar för bekämpning på Naturvårdsverkets mark
 - Privata fastighetsägare eller nyttjanderättshavare ansvarar för bekämpning på egen mark
 - Ägare tillhörande samfällighet ansvarar för bekämpning på mark som ägs gemensamt av samfälligheten
- Bekämpning bör ske 2 gånger per år och bestånd och måste pågå under en följd av minst fem år. Detta för att frön kan ligga 7-8 år i marken utan att gro.
- Bekämpning sker i första hand mekaniskt eller termiskt eller betande djur som får och nöt. Eventuell användning av bekämpningsmedel ska ske med stor försiktighet - företrädesvis genom strykning eller stämpling - och tidigt på våren. I svårtillgängliga områden med stor förekomst av plantor kan kemisk bekämpning med ryggspruta och långt munstycke vara den ända ekonomiskt försvarbara metoden och tillåtas efter beviljad dispens från länsstyrelsen. Vid bekämpning i anslutning till vattendrag ska fasta skyddsavstånd hållas. Fasta skyddsavstånd innebär 2 meter till diken och dräneringsbrunnar, 6 meter till sjöar och vattendrag och 12 meter till dricksvattenbrunnar. Undantag från fasta skyddsavstånd för göras när bekämpningen har karaktär av punktbehandling som exempelvis avstrykning, pensling och där bekämpningen har en sådan begränsad omfattning att människors hälsa och miljön inte riskeras att skadas (NFS 2015:2). Enligt vägledningen omfattar detta undantag dock endast upp till 10 plantor inom ett mindre område.
- Uppföljning av genomförd bekämpning sker minst efter två år av den som har utfört bekämpningen, det är därför viktigt att bekämpningen och resultatet av densamma dokumenteras.
- Länsstyrelsen kommer under 2019 begära in resultat och erfarenheter från bekämpningen från länets kommuner, LRF, Jordägarförbundet och trafikverket.

Länsstyrelsen

- Tom Espgård (Landsbygd miljö) och Nils Carlsson (Naturskydd) samordnar arbetet
- Uppdatera informationen på webben (Landsbygd miljö) med uppmaning till kommuner och markägare att bekämpa jätteloka
- Ta fram underlag till en informationsbroschyr om jätteloka (Naturskydd)
- Layouta informationsbroschyr om jätteloka (Kommunikation)
- Informera om jätteloka via webben, TVL-info, behörighetsutbildningar, möten med Vattenråd, LRF, tekniska chefer, miljöchefer, handläggartreffar (miljö & lantbruk), Borgebydagarna etc. (Landsbygd miljö, Naturskydd, Fisk- och vattenvård m.fl.)
- Genomföra riktade informationsinsatser till medborgare via informationsbroschyr och Länsstyrelsens webb med uppmaning om hur man anmäler växtplatser på artdatabankens webbportal och till sin kommun (Landsbygd miljö, Naturskydd)
- Initiera en länsövergripande kampanj "Skånskt uppprop mot jätteloka" våren 2016 (Kommunikation, Landsbygd miljö, Naturskydd)

Naturvårdsverket/Länsstyrelsen

- Inventera växtplatser inom skyddade områden med efterföljande digitalisering i GIS (Naturvård)
- Sammanställa ett gemensamt GIS skikt utifrån de data som kommunerna skickar in (Naturskydd)
- Anmäla förekommande växtplatser till Nonbanis (<https://www.nobanis.org/>) och informera om hur växtplatser läggs in i Nonbanis (Naturvård)
- Genomföra bekämpning av jätteloka i skyddade områden (Naturvård)
- Finansiera bekämpning av jätteloka inom skyddade områden (nationalparker, statliga naturreservat och biotopskyddsområden) med medel från 1:3 anslaget.

Länets kommuner

- Utarbeta en bekämpningsplan som anger att kommunen som fastighetsägare, privata fastighetsägare och nyttjanderättshavare ska genomföra gemensam bekämpning där kommunen är den sammankallande parten.
- Inventera växtplatser och när detta är klart lämna in data till länsstyrelsen som sammanställer ett gemensamt GIS-skikt (Naturskydd)
- Anmäla förekommande växtplatser till Nonbanis webbportal för främmande arter (<https://www.nobanis.org/>)
- Genomföra bekämpning av jätteloka på kommunal mark
- Uppmana privata fastighetsägare och nyttjanderättshavare att genomföra bekämpning av jätteloka på sin mark
- Erbjuder rådgivning till medborgare angående bekämpning. Exempel:
 - Man ska rengöra maskiner som kan föra med sig frön från *Heracleum* arter innan de förflyttas till nya områden.
 - Inte lägga växtdelar från jätteloka i komposten eller låta blomflocken och knoppar ligga kvar på marken. Dessa läggs istället i platssäck som lämnas till förbränning.

- I områden som riskerar att invaderas av jättelökan bör man se till att inte inhemska vegetationen skadas och lämnar marken öppet för kolonisering av jättelökan.
- Använd skyddsutrustning som stövlar, skyddskläder, handskar, ögonskydd och huvudbonad vid bekämpning
- Iaktta stor försiktighet när kemisk bekämpning sker i fält i träda och i närheten av vattendrag, då glyfosfat är mycket toxisk för fisk och alger och kan vara skadlig för biologisk mångfald i vatten. Enligt gällande lag får man inte bekämpa närmare än 6 meter till sjö eller vattendrag, 2 meter intill diken och dräneringsbrunnar samt 12 meter till dricksvattenbrunnar. Undantag från fasta skyddsavstånd för göras när bekämpningen har karaktär av punktbehandling som exempelvis avstrykning, pensling och har en sådan begränsad omfattning att människors hälsa eller miljön inte riskeras att skadas (NFS 2015:2). Enligt vägledningen omfattar detta undantag dock endast upp till 10 plantor inom ett mindre område. Medlet ska användas med försiktighet och man bör se till att medlet inte drabbar annan vegetation än jättelökan. Tillstånd behövs annars för användning och spridning av kemiska bekämpningsmedel.

Trafikverket

- Inventera växtplatser med efterföljande digitalisering i GIS, materialet skickas sedan till Länsstyrelsen (Natursskydd) för sammanställning av gemensamt GIS- skikt.
- Anmäla förekommande växtplatser till Nobanis webbportal för främmande arter
- Genomföra bekämpning av jätteloka på mark inom riksvägar och järnvägar.

Markägare och nyttjanderättshavare

- Inventera och anmäla förekommande växtplatser till Nobanis webbportal för främmande arter
- Genomföra bekämpning av jätteloka genom företrädesvis mekanisk bekämpning.